

Motion till riksdagen 2021/22:2161

av **Patrik Engström och Niklas Karlsson (båda S)**

Energibranschen

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av fler initiativ för en säkrare arbetsmiljö inom energibranschen och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av riktade insatser, gärna i samverkan med arbetsmarknadens parter, för att locka fler tjejer och kvinnor till energibranschen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att överväga behovet av initiativ som kan uppmuntra gemensamt ansvar för att säkerställa rätt kompetens och förmågan att kunna utföra jobben säkert och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Sverige har satt upp ambitiösa klimatmål för framtiden. 2040 ska vårt land inte längre vara beroende av fossila energikällor. Det här är en utveckling som kommer innebära en omfattande elektrifiering där fossila bränslen idag är förekommande. 2045 ställer kort och gott enligt aktuella prognoser krav på en fördubbling av produktionen av elektricitet. Det innebär i sin tur krav på massiva investeringar i förnyelsebara energikällor och infrastruktur. Men energiomställningen är inte bara en fråga om pengar. Det är också en fråga om människor och den verklighet dessa ställs inför genom branschens kommande utveckling. Därför kommer framtidens målsättningar för energibranschen ställa krav på flera omfattande arbeten rörande kompetensförsörjningen, frigörandet av mänskliga resurser, statusen för branschen och förbättrade arbetsvillkor.

I Elektrikerförbundets rapport En avreglerad elmarknad visas vem som får betala priset.

I rapporten kan man läsa att vissa yrken inom energibranschen har stora utmaningar. När det handlar om yrken förknippade med eldistribution och energibranschen så kan dessa yrken vara mycket farliga och kanske de allra farligaste av alla i Sverige räknat på dödsfall i förhållande till yrkesverksamma.

Elektrikerförbundets medlemmar är helt enkelt satta under enorm press av rådande regler kring upphandling och marknadsincitament. Dessa individer ska naturligtvis skyddas genom arbetsmiljölagen och regleringar i sina kollektivavtal. Det är dock ofrånkomligt att denna press som idag råder i branschen inte kan lösas genom dessa regleringar.

De förekommande beredskapsområdena är enorma, en enda person kan ha flera landskap att ansvara för under jour. Blåser det upp till storm som orsakar strömavbrott vet distributionselektrikern att hans arbetsgivare kommer få betala straffavgifter om strömavbrotten blir för långa. Även om arbetsgivaren enligt lag har ett arbetsmiljöansvar vet båda parter att det varken finns resurser att sätta in eller pengar över till sanktioner för försenat arbete. Resultatet kan bli att distributionselektriker går rakt ut i en stormfälld skog när det blåser eller pressas att arbeta i ett helt dygn utan vila för att sedan riskera köra ihjäl sig på vägen hem.

Ett annat problem är att de idag som redan arbetar som distributionselektriker behöver flera nya kollegor, istället för att de upphandlande bolagen satsar på de som idag arbetar i branschen eller fostrar de som skulle behöva komma in i branschen fylls tomrummen av billig utländsk arbetskraft. Det finns ett tydligt samband mellan de dödsolyckor som förekommit i branschen och importen av utländsk arbetskraft. Detta samtidigt som det idag finns ungefär 600 000 svenskar arbetslösa. Arbetslösa som faktiskt skulle kunna ta de arbeten som uppenbarligen behövs i energibranschen med justa löner och villkor under svenska kollektivavtal.

De rådande reglerna i kombination med marknadens incitament skapar också undanträngningseffekter i två dimensioner. Dels lämnas den svenska arbetskraftsreserven outnyttjad i konkurrensen med billig utländsk arbetskraft, dels saknas incitament för kompetensutveckling av de som idag är verksamma i branschen. Det sistnämnda går också att koppla till korta kontrakt vid upphandling.

Energibranschen är idag inte det den skulle kunna vara: en framtidsbransch dit alla de som vill göra sin plikt för Sverige kan söka sig – för att sedan komma att kräva sin rätt. Men det är också en utveckling som går att vända med rätt insatser för att nå en full sysselsättning på svensk arbetsmarknad och samtidigt klara energiomställningen. Det är i den här branschen jobben kommer att växa fram de kommande åren.

Enligt branschorganisationerna inom distributions- och energiområdet blir det tydligt att dessa nya arbeten ställer stora krav på personliga egenskaper som eget ansvarstagande. Därför vore det genuint dumt att inte matcha hela befolkningen mot dessa arbeten. Unga tjejer som ska välja yrke i grundskolan måste ha det klart för sig att även de behövs i energisektorn. Äldre kvinnor som redan har etablerat sig på arbetsmarknaden men tyvärr förlorat sitt arbete ska inte behöva känna sig obekväma att välja en omskolning mot energisektorn. Utmaningarna är enorma och alla resurser som kan ställas till förfogande är lika viktiga. Därför måste riktade informationskampanjer, gärna i samverkan med arbetsmarknadens parter på området, sättas i sjön i grundskolan och i arbetsförmedlingens omskolningsprogram.

Som vi tidigare lyft råder det idag brist på kompetens på distributionsområdet. Tyvärr gäller inte det bara en yrkesgrupp – utan de allra flesta på området. I Sverige råder det stor brist eller helt saknas kompetens för att underhålla, konstruera och bygga nät. Det här är en situation som i nationell säkerhetssynpunkt inte är önskvärd. Det finns uppenbara risker med att låta utländska intressen bli dominerande i energisystemet. Vi måste helt enkelt vara bättre rustade om krisen kommer. Det handlar om allt från kompetens till material och förmåga att klara naturkatastrofer och påverkansaktioner

från främmande makt. Infrastruktur för energiförsörjning är fundamentalt viktig och basal för att vårt land ska gå runt. Därför är det heller inte rimligt att vi förlitar oss helt på utländska företag och utländsk arbetskraft.

För att motverka detta och samtidigt städa bort lycksökare och oseriösa företag behöver parterna ta ett gemensamt ansvar genom exempelvis certifiering av olika yrkesgrupper för att säkerställa rätt kompetens och förmågan att kunna utföra jobben säkert. Det vore också en mycket tydlig markering från parternas sida för att förstärka statusen på yrket som exempelvis distributionselektriker genom diplomerings eller certifiering – som är vanligt förekommande inom många andra hantverksyrken. Det vore inte att föredra att yrken inom energisektorn fick en mindre dragningskraft i förhållande till andra kvalificerade yrken där möjligheten finns att formellt kunna bevisa sin kompetens genom certifiering eller diplomerings.

De som idag arbetar i energibranschen är en förutsättning för att Sverige skall klara målet om att bli ett klimatneutralt samhälle. Därför är det en absolut förutsättning att politiken levererar lösningar utifrån de dagsaktuella utmaningarna som finns i de verkliga människornas vardag och arbetsliv. Man kan inte ta höjd för framtiden utan att möta dessa utmaningar på ett trovärdigt sätt.

Patrik Engström (S)

Niklas Karlsson (S)